

УДК 378.012:[373.011.3-051:784]:005.336.5]](043.3)

Наталія Овчаренко

Криворізький державний педагогічний університет

ORCID ID 0000-0003-4874-1716

DOI 10.24139/2312-5993/2023.02/185-198

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ СЕМІОТИЧНО-ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО АНАЛІЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ

Стаття присвячена вирішенню проблеми сучасної мистецької освіти – формуванню художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва з використанням семіотично-герменевтичного аналізу музичного твору. Мета праці – обґрунтувати теоретичні основи формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами семіотично-герменевтичного аналізу вокального твору. Для досягнення мети застосовано семіотичний і герменевтичний підходи, комплекс теоретичних методів: аналізу, порівняння різних наукових поглядів, конкретизації, узагальнення. За результатами дослідження надано теоретичне обґрунтування понять «художньо-інтерпретаційна компетентність», «семіотично-герменевтичний аналіз» та розроблено технологію навчання семіотично-герменевтичному аналізу, застосування якого в освітньому процесі буде позитивно впливати на підвищення рівня сформованості художньо-інтерпретаційної компетентності та ціннісного ставлення до мистецтва.

Ключові слова: інтерпретація, художня інтерпретація, художньо-інтерпретаційна компетентність, семіотика, герменевтика, семіотично-герменевтичний аналіз вокального твору, учитель музичного мистецтва, ціннісне ставлення.

Постановка проблеми. Професійне зростання майбутніх учителів музичного мистецтва у значній мірі залежить від розуміння ними сутності творів музичного мистецтва, що передбачає опанування студентами здатністю сприймати, аналізувати, осмислювати, відчувати, інтерпретувати, творити прекрасне в мистецтві й педагогічній діяльності. Тому, серед важливих проблем сучасної музично-педагогічної освіти сьогодні повстає питання формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, здатних самостійно створювати оригінальні художні інтерпретації музичних творів, зокрема – вокальних, і навчати такій творчій діяльності учнів, задля підвищення їхнього музично-виконавського рівня і привласнення цінностей музичного мистецтва.

Разом з тим, відсутність певної системності в навчанні інтерпретації музичних творів, недостатній виконавський та інтерпретаційний досвід, неспрямованість інтересу й потреби студентів на опанування такої необхідної для роботи з дітьми та молоді творчої

діяльності, негативно впливає на формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі здобуття вищої музично-педагогічної освіти,

Аналіз актуальних досліджень. Концептуальні основи теорії інтерпретації в наукових працях вчених досліджено в міждисциплінарному науковому дискурсі з позиції філософії (Г. Гадамер, Ч. Пірс, К. Льюїс та ін.), культурології (В. Антонюк, О. Самойленко, О. Чеботаренко та ін.), літератури (Р. Барт, Ю. Лотман та ін.), психології (Ч. Морріс, Р. Якобсон та ін.), мистецтвознавстві О. Александрова, (В. Москаленко, О. Самойленко, Л. Шаповалова, С. Шип та ін.). Питання формування музично-інтерпретаційних знань і вмінь майбутніх учителів музичного мистецтва вивчали сучасні вітчизняні та зарубіжні вчені (О. Горбенко, О. Лященко, М. Петренко, Тао Жуй, та ін.), однак, проблема формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами семіотично-герменевтичного аналізу вокального твору недостатньо розкрита в музично-педагогічному дискурсі.

Мета статті – обґрунтувати теоретичні основи формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами семіотично-герменевтичного аналізу вокального твору.

Методи дослідження. Для здійснення дослідження використано наукові методи пізнання, як: семіотичний і герменевтичний підходи, які сприяли визначенню сутності поняття «семіотично-герменевтичний аналіз»; створенню технології навчання семіотично-герменевтичному аналізу та формуванню художньо-інтерпретаційної компетентності засобами семіотично-герменевтичного аналізу; комплекс теоретичних методів: аналізу, порівняння різних наукових поглядів, конкретизації, узагальнення – для виявлення сутності художньо-інтерпретаційної компетентності та семіотично-герменевтичного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Вирішення наукової проблеми в сфері педагогіки, зокрема – музичної, починається зі з'ясування поняттєво-термінологічного поля дослідження. Відтак, вивчення окресленого нами питання передбачає визначення сутності понять «художньо-інтерпретаційна компетентність», «семіотично-герменевтичний аналіз».

Згідно слушної думки В. Москаленко, у музичній практиці використовуються три різні значення «інтерпретації»: широке значення, коли цим терміном позначається дана галузь наукового знання; сама діяльність задля осмислення-тлумачення музичного твору; більш вузьке значення, коли терміном «інтерпретація» позначається результат такої діяльності (Москаленко, 2013). Науковець визначає формування художньо-самостійної виконавської версії музичного твору – одним із найважливіших завдань музичної інтерпретації. Інтерпретація, яку В. Корзун розглядає як індивідуально-образне тлумачення виконавцем об'єктивної композиторської інформації, що характеризується рисами ідеально-уявного бачення предмета трактування нерозривно пов'язана з художністю, що складає потенціал твору, а не об'єктивну реальність, і яка фіксується та здійснюється тільки у процесі художньо-інтерпретаційного виконання (Корзун, 2014).

Здійснення художньої інтерпретації музичного твору майбутніми вчителями музичного мистецтва передбачає формування у них художньо-інтерпретаційних умінь, які, за визначенням О. Горбенко, відображають рівень образного сприймання виконавця, культури його почуттів, естетичних ідеалів і смаку, творчих якостей, виступають сутнісною характеристикою музичного виконання (Горбенко, 2017, с. 57).

Серед таких знань і вмінь особливе місце займають знання й уміння аналізу музичного твору з визначенням засобів музичної виразності. Вважаємо доцільною думкою китайського вченого Тао Жуй, що створення авторської художньо-педагогічної інтерпретації вокального твору потребує сформованих здатностей студентів аналізувати музичний і поетичний текст вокального твору, виявляти та інтерпретувати його художньо-педагогічний зміст, визначати комплекс виконавських засобів для втілення художнього образу та творчої обдарованості особистості, яка включає комплекс здібностей: оригінальності музичного мислення, яскравості й глибини емоційно-образної сфери, чуття стилю, форми тощо (Тао Жуй, 2022). Тобто вчений виокремлює дві групи здатностей: перша – це аналітичні здатності студентів і друга – художньо-творчі.

Такої ж думки дотримується і О. Ляшенко, що існує дві основні позиції інтерпретації – це ретроспективне вивчення творів мистецтв (аналіз об'єктивних даних про твір, смисл та значення, які втілені в ньому) та особлива духовна діяльність свідомості, де суттєву роль відіграє досвід інтерпретатора в спілкуванні з мистецтвом (Ляшенко,

2001). Формування першої групи здатностей майбутніх учителів музичного мистецтва, пов'язаної з аналізом музичного твору, піддається більшому цілеспрямованому педагогічному впливу, оскільки такий процес уможливлено систематизувати й алгоритмізувати.

У дослідженнях О. Александрової, Л. Шаповалової, виокремлено два рівні інтерпретологічного аналізу твору – структурно-мисленнєвий (у «згорнутому вигляді» в ньому наявний весь мовний комплекс стилю композитора) та жанрово-стилістичний (виконавський склад, установка свідомості на усталені моделі й особистісний «резонанс» на досвід традиції) (Александрова, Шаповалова, 2020). Тож, функціонально-структурний рівень художньої цілісності музичного твору доцільно розглядати з позиції семіотичного підходу, а інтонаційно-стильовий рівень – герменевтичного підходу.

Створення художньої інтерпретації майбутніми педагогами-музикантами значно збагачує наукове знання з музичної семіотики (музичної знаковості і структури мови), яка проявляє себе у трьох вимірах: семантиці, синтактиці, прагматиці, – через аналіз прояву кожного із зазначених вимірів відкривається смисл музичного твору, який подібний знаку мови і являє собою цілісність ідеального й матеріального, значимого і значущого. Усвідомлення механізмів утворення знаку (тексту музичного твору) з використанням морфем і різних елементів знаку, сприяє поглибленому розумінню розгортання музичної мови твору в єдності з його сутністю.

У процесі аналітичного вивчення музичного тексту твору важливо усвідомлювати його в історичному контексті, наразі – сучасності. За дослідженням О.Самойленко, у кожній історичній епохи була своя сучасність як різновид історичної ситуації. Ціннісне значення семіотичного підходу в інтерпретації музичних творів підтверджується тим, що «вирішальним критерієм сучасності музичного мистецтва... залишається його мовна матерія, засоби мислення і мовної інтерпретації, тобто специфічний музичний логос» (Самойленко, 2020, с. 190). Вчена наголошує на тому, що «взаємодія ціннісного досвіду музики і можливості його смислового збереження – реконструкції, його інтерпретативної реорганізації обумовлена художньо-семантичною природою часу в музиці, що виростає на специфічній мовній основі».

Вітчизняна семіотична мистецтвознавча школа ґрунтується на наукових працях вітчизняних вчених (В. Москаленко, О.Самойленко, Л. Шаповалової, С. Шипа та ін.). Однак реалізація семіотичного підходу в

контексті формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва потребує наукової розробки та обґрунтування. Для декодування художніх смислів і створення інтерпретації музичних творів майбутніх учителів музичного мистецтва важливим є знання того, як функціонують між собою елементи знаку. Застосування ж моделі семіотичного аналізу музичного твору дає можливість підійти студентам до аналізу твору і створити його інтерпретацію не як до завершеної цілісності, а як – динамічного процесу, що потребує постійного творчого пошуку. Тож, семіотичний підхід є методом дослідження лінгвістики музичної мови, лінгвістичного аналізу художнього тексту (Овчаренко, 2016, с. 64).

У проєкції на мистецтво співу, В. Антонюк зазначила, що семіотичний підхід сприяє розумінню явищ національного вокального мистецтва як метакультурного феномену, а семіотичні аспекти зазначеного виду мистецтва є важливими складовими його соціокультурної місії – поліфункційного діалогу індивідууму та суспільства.

Семіотичний підхід є основою для створення художньої інтерпретації вокального твору, оскільки як науковий метод пізнання він забезпечує системність дослідження знаків тексту, його літературної та музичної мови.

Відтак, застосування семіотичного підходу доцільно здійснювати в поєднанні з герменевтичним підходом, який базується на загальній теорії інтерпретації смислів музичних творів, сприяє поступовому осягненню студентами смислу вокального твору та формуванню здатності створення художньої інтерпретації.

Засадничі положення герменевтичного підходу в сфері вітчизняного музичного мистецтва досліджували вчені сфери мистецтвознавства (В. Москаленко, Л. Шаповалова, О. Самойленко, С. Шип та ін.), музичної педагогіки (Д. Лісун, О. Олексюк, О. Реброва, М. Ткач та ін.). У дослідженні М. Яркого розглядається особливості аналізу музичних творів у версії герменевтики. Для здійснення каузально-динамічного аналізу, спрямованого на «декодування» смислів музичного тексту і створення інтерпретації, науковець пропонує дотримуватися трьох умов: першої – аналізувати процес, а не річ (зокрема – не констатувати розмір метричного такту, а розглядати інтонаційний тип метричної стопи; не вичислювати конструкцію форми-схеми, а тлумачити композиційно-драматургічну логіку; не вказувати на «риси» стилю, а з'ясовувати його металогіку та ментальність як

психічного оснащення); другої – виявляти реальні каузально-динамічні зв'язки, а не зовнішні (фенотипні) ознаки процесу (зокрема – визначати музичний жанр не за виконавським ресурсом, а в означеннях структурно-семантичного інваріанту жанрової форми згідно з типом жанрового змісту та його семантичним забезпеченням); третьої – здійснювати генетичний аналіз, який відтворює особливості процесів розвитку: в архітектоніці музичного тексту (Ярко, 2020, с. 149).

Підхід до інтерпретації як до історичного явища, за думкою О. Чеботаренко, дозволяє говорити про різні етапи її розвитку і, відповідно, про наявність різних типів інтерпретації, як: класичного (об'єктивного і романтичного (суб'єктивного) типів (Чеботаренко, 2018). Науковець акцентує увагу на герменевтичному типі інтерпретації, який стосується «складних» композиторських текстів (тексти старовинних композиторів, у яких відсутні виконавські ремарки; тексти сучасних композиторів з великою кількістю ремарок, що ускладнює процес виконання й інтерпретації).

Близькою нашій позиції є наукова думка О. Олексюк, що герменевтика прагне до духовної інтерпретації тексту (Олексюк, 2017). Аналіз музичної мови вокального твору та дослідження кожного з її елементів, забезпечує розуміння не тільки їх лексичного значення у творі, а значеннєвості в контексті розуміння сутності цілого. З іншого боку, розуміння цілого залежить від тлумачення смислового наповнення окремих елементів, що пояснюється сутністю герменевтичного кола відповідно (за Г. Гадамером). Спираючись на принцип герменевтичного кола, відповідно до якого людське пізнання відбувається як взаємний перехід, взаємозумовленість і взаємодоповнюваність осягнення цілого і осягнення частин цього цілого, слід визначити такі етапи процесу інтерпретації музичного твору (Олексюк, Ткач, Лісун, 2013, с. 17). Для поетапного осягнення смислу художнього тексту і створення його інтерпретації важливим є усвідомлення трьох типів інформації: змістовно-фактуальної, найдоступнішого виду осягнення інформації, змістовно-підтекстової – носить додатковий характер інформування, змістовно-концептуальної – смислоутворювальної, найбільш цінної інформації. Яку можливо усвідомити на завершальному етапі герменевтичного аналізу, що розкриває смисл і значення тексту в універсумі культури, сприяє розвитку духовності людини, становленню її як особистості, як суб'єкта культури (Олексюк, 2017).

Відтак, герменевтичний підхід являє собою загальну теорію інтерпретації та теорію розуміння цілісності художніх смислів творів, а семіотичний підхід – науковий метод пізнання теорії знаку, що відповідає на питання: яким чином проходить комунікація між твором мистецтва та суб'єктом, що таке інтерпретація музичного твору з точки зору знаку. Використання герменевтичного і семіотичного підходів у формуванні художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва доцільно здійснювати через упровадження семіотично-герменевтичного аналізу музичних творів, який спрямований на розуміння та інтерпретацію художніх смислів вокальної музики майбутніми педагогами-музикантами через системне дослідження мови музичного мистецтва та введення їх в культурно-історичну епоху, герменевтичне коло. Важливість застосування зазначених підходів проявляється у здобутті семіотично-герменевтичних знань і вмінь, що виявляється в опануванні інструментом розуміння та інтерпретації самих смислів, діалогічною моделлю взаємодії учасників мистецького діалогу.

Тож, *художньо-інтерпретаційну компетентність* майбутнього вчителя музичного мистецтва ми розглядаємо як професійно-особистісне утворення, основу якого складають семіотично-герменевтичні знання й уміння, художньо-творчі здатності усвідомлювати смисли музичного твору та створювати його художню інтерпретацію.

Впровадження семіотично-герменевтичному аналізу музичного твору в процес навчання майбутніх учителів музичного мистецтва, має принципові особливості. Його ідея полягає в тому, що у процесі системного вивчення музичної мови музичного твору (цілісного знаку та системи його елементів), уможливорюється поетапне осягнення смислу тексту твору в контексті світового культурного досвіду, привласнюються цінності вокального мистецтва. Усвідомлення майбутніми фахівцями смислу музичного твору впливає на створення його виконавської інтерпретації, формування особистісного смислу у такому виді діяльності, ціннісне ставлення до вокально-педагогічної діяльності.

Семіотично-герменевтичний аналіз вокального твору ми розглядаємо як аналітичний метод дослідження його культурологічного контексту, жанрово-стильових особливостей, системного вивчення музичної і поетичної мови вокального твору, засобів музичної виразності, форми, драматургії для усвідомлення художнього смислу вокального твору і створення його художньої інтерпретації.

Для впровадження зазначеного аналізу в освітній процес пропонується використовувати технологію навчання семіотично-герменевтичному аналізу в процесі роботи над вокальним твором. Застосуванню технології семіотично-герменевтичного аналізу музичного твору притаманно три етапи: контекстуальний, технологічний, результативно-рефлексивний. Кожен етап базується на принципі додатковості у процесі осягнення смислу тексту музичного твору та засвоєння послідовності його здійснення (рис. 1).

На першому контекстуальному етапі семіотично-герменевтичного аналізу проходить розгляд музичного твору з позиції культурологічного підходу, у контексті жанру, стилю музичної культури та специфіки авторської стилістики. Такий підхід відкриває шлях у сферу екстрамузичних значень, які пов'язані з культурою суспільства: побутом, обрядами, релігією, церемоніями; і які диктують застосування визначеної групи музично-мовленнєвих, стилістичних засобів. Тому, майбутні вчителі музичного мистецтва повинні визначити культурологічний контекст музичного твору і рухатися, з одного боку, від музичного твору до широкого культурологічного контексту; з іншого – від культурологічного контексту до конкретного музичного твору. У процесі проходження контекстуального етапу пропонуються алгоритми дій: визначити культурно-історичну епоху та жанр твору, характерні жанрові риси та їх втілення у конкретному музичному творі; виявити стильові особливості мови вокального твору у світлі музичної культурної традиції; окреслити специфічну стилістику авторської мови; порівняти виконавські інтерпретації музичного твору з точки зору втілення особливостей жанру, стилю, авторської стилістики; узагальнити результати першого етапу.

На другому технологічному етапі, який складається з чотирьох частин, детально розглядається текст музичного твору. Змістом першої частини технологічного етапу є дослідження хорової чи ансамблевої партитури, вокальної лінії та музичного супроводу тексту вокального твору з точки зору мовних одиниць та інтерпретація їх значень. Для змісту другого етапу характерним є дослідження засобів виразності музичного твору і розуміння кола їх смислових значень. Зміст третього етапу полягає у виявленні взаємозв'язків між одиницями літературної та музичної мови і, як результату – визначенні драматургії твору, його форми, що є сферою синтактики. У змісті четвертого етапу, який здійснюється на рівні прагматики, повинно бути виявлено

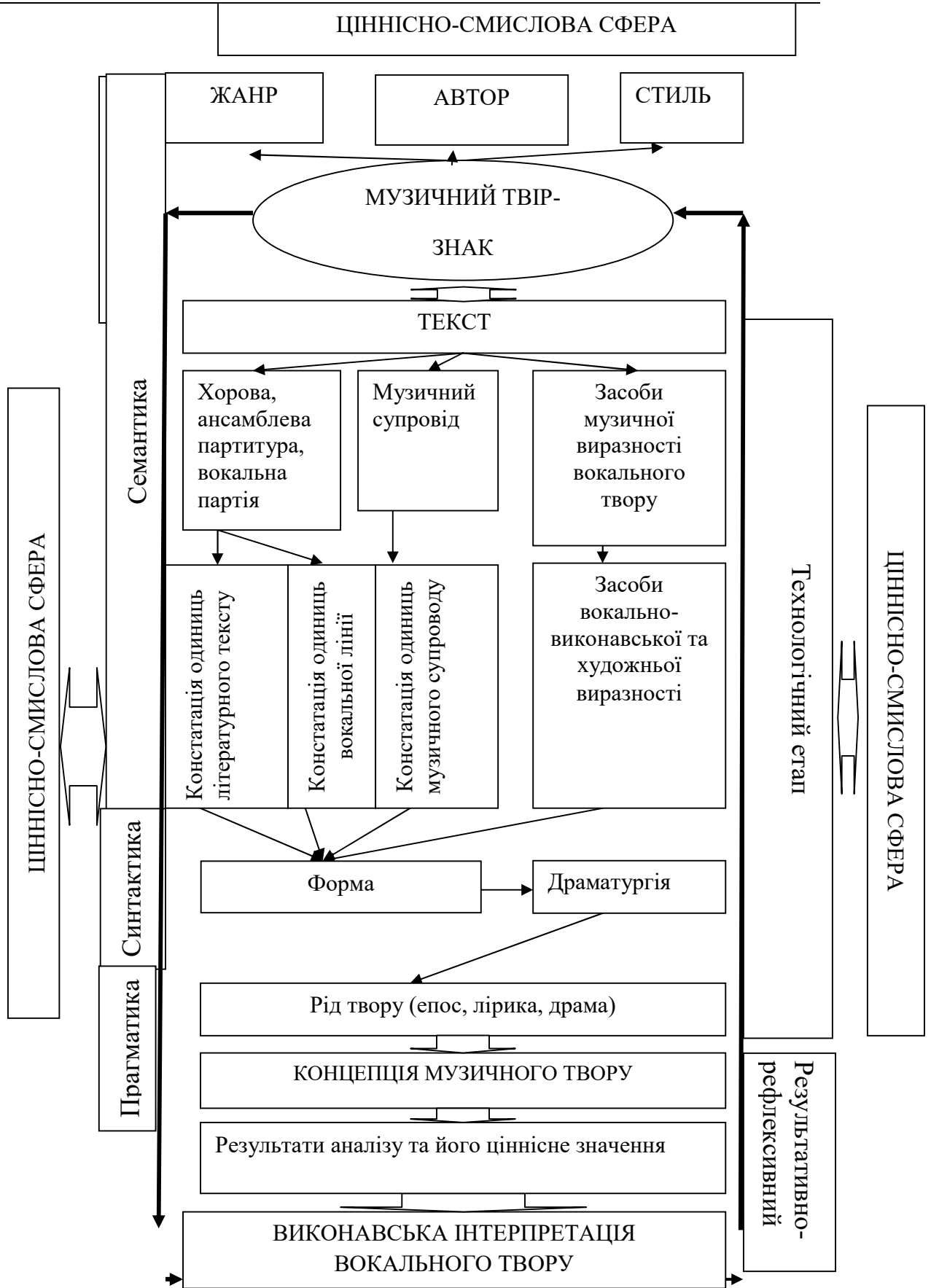

Рис. 1. Семіотично-герменевтичний аналіз музичного твору

відношення, з одного боку, між знаками та тими, хто ними користується (виконавець, слухач, дослідник та інші); з іншого боку – в самих знаках – музичних творах.

Здійснення такого етапу семіотично-герменевтичного аналізу досить складне завдання і потребує спеціальної теоретичної та практичної підготовки студентів.

У процесі проходження технологічного етапу семіотично-герменевтичного аналізу музичного твору в *першій* його частині пропонуються алгоритми дій: проаналізувати літературний текст, констатувати мовні одиниці: елементи – букви, фонемі; морфемі – корені, префікси, суфікси, закінчення; слова – знаки; і виявити їх художнє значення; вирізнити хорову чи ансамблеву партитуру, вокальну лінію, констатувати, аналізувати і виявити художнє значення її мовних одиниць: мотивів, синтагм, речень, – які є носіями смислового значення цілого; вирізнити музичний супровід та констатувати і виявити художнє значення його мовних одиниць, які несуть смислове значення; порівняти виконавські інтерпретації музичного твору (за наявності) та визначити їх підхід щодо виявлення сутності художньої мови у вокальному творі.

У *другій* частині технологічного етапу пропонуються алгоритми дій: визначити засоби музичної виразності тексту вокального твору та інтерпретувати їх значення у смисловому контексті: ладотональний план, метроритм, динамічний план, агогіку, композиторські та редакторські ремарки; визначити засоби вокально-виконавської та художньої виразності для передачі смислу вокального твору: вокально-виконавські та артистичні прийоми, особливості мовної орфоєпії твору, прийоми художньої мови у роботі над вокальною інтонацією, сценічна поведінка. У *третьій* частині технологічного етапу необхідно: проаналізувати особливості форми музичного твору; визначити взаємозв'язки одиниць літературного та музичного тексту, що виявляє себе у розвитку драматургії. У *четвертій* частині технологічного етапу пропонуються алгоритми дій: визначити специфіку взаємовідносин між суб'єктом (особою) та об'єктом (вокальним твором): виконавець – музичний твір, слухач – музичний твір, педагог-дослідник – музичний твір та іншими; визначити специфіку взаємовідносин у музичному творі: між автором чи персонажем (суб'єктом) і зовнішнім світом (об'єктом); визначити, до якого з родів мистецтва відноситься музичний твір: епосу, лірики, драми.

Для *третього результативно-рефлексивного етапу* є характерним усвідомлення художнього смислу та визначення головної ідеї музичного твору. На відміну від традиційного підходу до аналізу музичного твору (як, наприклад, при створенні анотації на хоровий твір), коли його ідея визначається на початковому етапі, ми пропонуємо прийти до розуміння концепції твору наприкінці системного розгляду мови літературного та музичного тексту. Тому, саме на *третьому результативно-рефлексивному етапі* семіотично-герменевтичного аналізу пропонуються алгоритми дій: визначити концепцію музичного твору на основі здійснення аналітичної та інтерпретаційної діяльності щодо поетапного осягнення смислу вокального твору; усвідомити *цілісність семіотично-герменевтичного* аналізу музичного твору як системного вивчення його мови: узагальнити висновок щодо технології взаємозв'язку значення музичного і немuzичного (літературного тексту) у музичній мові, особливості *семантики* музичного твору-знаку та особливостей її функціонування в контексті жанрової конкретизації; узагальнити особливості загальноестетичних рис *синтаксису* мови: окреслити елементи, їх значення та взаємозв'язки у знаку-тексту (форма твору); узагальнити особливості музичної мови твору-знаку в контексті прагматики: визначити відношення між автором і відображеним світобуттям у його творі, що представлено в наступних взаємовідносинах: *епос* (об'єктивний автор-розповідач, не учасник дій), *драма* (в центрі драми – світ, але автор має пристрасну позицію і є діючим), *лірика* (автор в центрі твору і зливається з героєм), – створити виконавську інтерпретацію музичного твору; усвідомити нескінченність процесу інтерпретації смислу музичного твору.

Широкий простір для застосування технології навчання семіотично-герменевтичного аналізу створює українська вокальна музика початку ХХ–ХХІ століття, з притаманними їй національними фольклорними інтонаціями, використанням світової й вітчизняної музичної традиції, полістилістики й поліжанровості. Українські романси, пісні, створені сучасними композиторами Г. Гаврилець, Л. Дичко, В. Сильвестровим, М. Скориком, Є. Станковичем, Б. Фільц та ін. одухотворені й вражають красою, досконалістю, неповторністю. При здійсненні семіотично-герменевтичного аналізу твору студенти повинні вміти аргументувати своє бачення художнього смислу твору, обґрунтувати індивідуальне трактування музики, передбачити

виконавські і спеціальні вокальні прийоми, за допомогою яких він буде втілювати це трактування у виконанні, проаналізувати технічні труднощі, які можуть зустрітися в репетиційній роботі, і намітити шляхи їх подолання.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, за результатами здійсненого дослідження з'ясовано, що художньо-інтерпретаційна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва є професійно-особистісним утворенням, основу якого складають семіотично-герменевтичні знання й уміння, художньо-творчі здатності усвідомлювати смисли музичного твору та створювати його художню інтерпретацію. Семіотично-герменевтичний аналіз вокального твору окреслено як аналітичний метод дослідження його культурологічного контексту, жанрово-стильових особливостей, системного вивчення музичної і поетичної мови вокального твору, засобів музичної виразності, форми, драматургії для усвідомлення художнього смислу вокального твору і створення його художньої інтерпретації. Впровадження технології навчання семіотично-герменевтичного аналізу вокального твору в освітній процес надає можливість, на основі розроблених алгоритмів дій: системно розглянути музичну мову твору, поетапно осягнути художній смисл твору, створити його художню інтерпретацію, сформувати у майбутніх учителів музичного мистецтва художньо-інтерпретаційну компетентність, цінності музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

- Александрова О., Шаповалова Л. (2020). Формування мислення сучасного виконавця в системі інтегральних зв'язків теорії музики та інтерпретології. *Modern culture and art history: an experience of Ukraine and EU: Collective monograph*. Riga : «Izdevnieciba Baltija Publishing», 1–20 (Aleksandrova O., Shapovalova L. (2020). Formation of thinking of the modern performer in the system of integral connections in the music theory and interpretology. *Modern culture and art history: an experience of Ukraine and EU: Collective monograph*. Riga: "Izdevnieciba Baltija Publishing", 1–20).
- Горбенко, О. (2017). Формування художньо-інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в оркестровому класі. *Наукові записки*, 157, 55– 59 (Horbenko, O. (2017). Formation of artistic and interpretative skills of future music teachers in the orchestra class. *Scientific Notes*, 157, 55–59.).
- Корзун, В. (2014). Художня інтерпретація музичних творів як вищий щабель виконавської майстерності. *Педагогічні науки*, 120, 74–79 (Korzun, V. (2014). Artistic interpretation of musical works as the highest level of performing skill. *Pedagogical sciences*, 120, 74–79).).
- Ляшенко, О. (2001). *Художньо-педагогічна інтерпретація музичного твору в професійній підготовці майбутніх учителів музики* (автореф. дис. ... канд.

- пед. наук). Київ (Lyashenko, O. (2001). *Artistic-pedagogical interpretation of the musical work in the professional training of future music teachers* (author's dissertation ... Candidate of pedagogic sciences). Kyiv.)
- Москаленко, В. (2013). *Лекції з музичної інтерпретації: навчальний посібник*. Київ. (Moskalenko V. (2013). *Lectures on musical interpretation: a study guide*. Kyiv.)
- Овчаренко, Н. А. (2016). *Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності* (дис. ... д-ра пед. Н.: 13.00.04). Кривий Ріг (Ovcharenko, N. A. (2016). *Theoretical and methodological principles in the professional training of the future music teachers for the vocal-pedagogical activity* (dissertation ... Dr. Ped.: 13.00.04). Kryvyi Rih).
- Олексюк, О., Коваль, А. (2017). Герменевтичні принципи мистецької освіти: інтерпретаційний дискурс. *Освітологія*, 6, 136–142 (Oleksyuk, O., Koval, A. (2017). Hermeneutic principles of the art education: an interpretive discourse. *Education*, 6, 136–142).
- Олексюк, О., Ткач, М., Лісун, Д. (2013). *Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті : колективна монографія*. Київ. Ун-т ім. Бориса Грінченка (Oleksyuk, O., Tkach, M., Lisun, D. (2013). *Hermeneutic approach in higher art education: collective monograph*. Kyiv. University named by Borys Grinchenko).
- Самойленко, О. (2020). *Психологія мистецтва: сучасні музикознавчі проєкції : монографія*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». (Samoilenko, O. (2020). *Psychology of art: modern musicological projections: monograph*. Odesa: "Helvetika" Publishing House).
- Тао, Жуй. (2022) *Методика формування художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу* (дис. ... д-ра філософії: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Одеса (Tao, Rui. (2022) *Methodology in formation of artistic and pedagogical skill of the future vocal teachers* (diss. ... Doctor of Philosophy: 014 Secondary Education (Musical Art). Odesa.).
- Чеботаренко, О. (2018). Музичний текст як культурологічний феномен у контексті музичної освіти. *Музична освіта: філософський, мистецтвознавчий та педагогічний наголоси: монографія*. Кривий Ріг: ФО-П Чернявський Д. О., С. 100–121 (Chebotarenko, O. (2018). Musical text as a cultural phenomenon in the context of the music education. *Music education: philosophical, artistic and pedagogical emphasis: monograph*. Kryvyi Rih: FO-P Chernyavskiy D. O., pp. 100–121).
- Ярко, М., Каралюс, М. (2020). Аналіз музичних творів у версії герменевтики музичного тексту. *Молодь і ринок, 3-4 (182-183)*, 145–151 (Yarko, M., Karalyus, M. (2020). Analysis of the musical works in the hermeneutics version of the musical text. *Youth and the market, 3-4 (182-183)*, 145–151.

SUMMARY

Ovcharenko Nataliia. Formation in artistic and interpretative competence of the future teachers in music art by means of the semiotic and hermeneutic analysis in the vocal work.

The article is devoted to the solution of the problem in the modern art education, the formation in the artistic and interpretive competence of the future music teachers using the semiotic-hermeneutic analysis in the musical work. The purpose of the work is to substantiate the theoretical foundations of the formation in the artistic and interpretative competence of the future teachers in the musical art by means of the semiotic and

hermeneutic analysis of the vocal work. The goals are the semiotic and hermeneutic approaches, the set of the theoretical methods are used: analysis, comparison of the different scientific views, specification, generalization. There are based on the results of the research, theoretical justification of the concepts in the "artistic and interpretive competence", "semiotic-hermeneutic analysis" was provided, and a technology for teaching semiotic-hermeneutic analysis of the vocal work was developed, the application of those is in the educational process will have a positive effect on increasing the level of the formation in the artistic-interpretive competence and value attitude to art. The artistic-interpretive competence of the future music teacher is a professional and personal education, the basis of those are the semiotic-hermeneutic knowledge and skills, artistic and creative abilities are understanding of the meaning in the musical work and creating its artistic interpretation. The semiotic-hermeneutic analysis in the vocal work is outlined as the analytical method of researching its cultural context, genre-stylistic features, systematic studying of the musical and poetic language in the vocal work, means of the musical expressiveness, form, drama for realizing the artistic meaning of the vocal work and creating its artistic interpretation. The introduction in the teaching technology of semiotic-hermeneutic analysis in the vocal work into the educational process provides an opportunity are based on the developed algorithms of the actions such as considering the musical language of the work systematically, grasping the artistic meaning of the work gradually, creating its artistic interpretation, formation of the artistic and interpretive competence, values of the future music teachers in the musical art. The practical significance of the work consists of the providing of the future teachers in the musical art with the algorithm for carrying out the specified type of analysis. It is expedient in identifying the genre-stylistic features in the musical work, the means of vocal performance and artistic expression, the study of the syntax in its musical language, understanding of the formation and dramaturgy, belonging to a genus work, understanding the meaning, creating the artistic interpretation of the musical work.

Key words: *interpretation, artistic interpretation, artistic-interpretive competence, semiotics, hermeneutics, semiotic-hermeneutic analysis in the vocal work, music teacher, value attitude.al work.*

УДК 378.147:373.3.011.3-051]:[37.015.31:172.15]:373.3/.5091/.477)

Наталія Павлуценко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ORCID 0000-0002-7010-816X

DOI 10.24139/2312-5993/2023.02/198-210

СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА ДО ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Мета статті: теоретичне обґрунтування структури підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта до виховання патріотизму учнів Нової української школи засобами мистецтва. Методи дослідження: системно-структурний аналіз психолого-педагогічної літератури, синтез, узагальнення. Результати дослідження можуть зацікавити досвідчених і молодих науковців в царині початкової освіти. Практичне значення дослідження: розробка структури підготовки майбутніх фахівців початкової лаки до виховання патріотизму учнів Нової української